

СҮГҮРҮЙЭ, КИЭН ТУТТА ААТТЫЫБЫТ

Аба дойду Улуу сэриитин туһунан истибэтэх дьон биһиги дойдубутугар суох. Саҥа атабар туран эрэр Сэбиэскэй Союуска 1941 с. туох да сэрэтиитэ суох фашистскай Германия соһуччу саба түспүтэ.

Саха сириттэн сэриигэ уопсайа 65 385 киһи фронна уонна үлэ фронугар ыҥырыллыбыта. Олортон анаара кэринэ сэрии толоонугар сырдык тыыннара быстыбыта. Бу дьонтон быһата икки бүк элбэх киһи тыылга суттан уонна ыарыыттан өлбүттэрэ.

Суттан уонна ыарыыттан өлбүт дьон ахсаана өссө элбэх буолуон сөп этэ. Ол эрэн, биир киһи норуотун туһугар сүрэжинэн-быарынан ыалдьан, оччотообу уустук кэмнэ эр санаатын киллэрэн, сатабыллаах салайааччы быһыытынан үгүс киһини суттан быһаарыбыта. Ол киһинэн саха дьоно киэн тутта, сүгүрүйэ ааттыыр Илья Егорович Винокуров буолар.

САХА ОМУГУН ӨЛҮҮТТЭН БЫҤААБЫТ

1941-1945 сс. Саха сиригэр улахан кураан дьыллар турбуттар. Илья Егорович бастаан үрдүк дуоһунастаахтарга сурук суруйан, ол табыллыбатабар мунньахха тыл этэн куобахтыырга, балыктыырга, тобох ас (ынах төбөтө, иһэ-үөһэ, кутуруга) саппааһын онорорго холкуостаахтарга биирдии ынабы анааһыны, холкуостаахтар иэстэрэ сотулуутун, бурдук лимиитэ үрдээһинин, сэллик ыарыылаахтар сайын биэ үүтүнэн эмтэнэллэригэр биирдии биэни аныры ситиспит.

Илья Егорович Винокуров

ОЛОҢО

1896 с. Нам улууһун Куһаҕан Ыал нэһилиэгэр дьаданы ыалга төрөөбүтэ. Уол икки саастаабар абата суох буолар. Онтон биир сыл буолан баран ийэтэ икки харабынан көрбөт буолан хаалар. 9 саастаабар нэһилиэк этиитинэн Куонда-Кириэстээҕи церковнай-приходской оскуолаҕа үөрэнэ киирэн пансионна олорон туйгуннук үөрэнэр. Манна Максим Аммосовтыын уонна Степан Трапезниковтыын билсбитэ. 12 саастаабар оскуоланы бүтэрбитэ. 1912 с. ийэтэ өлөн Москвитин атыһыкка 4 солкуобайга кэпсэтэн үлэбэ киирэр. 1916 с. аймаҕа Иван Иванович Винокуровка үлэбэ кэпсэтэн Булун улууһугар балыксытынан үлэли барбыта. 1920 с. сайыныгар 24 саастаах ылдьаа дойдутугар төннөн кэлэр. Саҥа олохтонон эрэр сэбиэскэй былааһы күүһүрдүүгэ үлэлэһэр. Доботторо Степан Трапезников, Дмитрий Винокуров, Лев Лебедев, Иван Колмогоров сабыдыалларынан дьон олобординьаҕар кыттыһан киирэн барар.

ҮЛЭТЭ

1931 с. Намна МТС (машинно-тракторная станция) дириэктэринэн ананар. Абыһах кэм иһигэр тыраахтар ахсаанын икки бүк элбэтэр. Тиэхиньикэ көмөтүнэн сир онорон, экономиканы күүһүрдүүгэ күүстээхтик үлэлиир.

1938 с. сэтинньититтэн 1939 с. сэтинньитигэр диэри Саха АССР доруобуйа харыстабылын наркомунан үлэлиир. Биир сыл иһигэр Өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн хас да балыыһа, санаторий туттарар. Сэллиги (туберкулёз) утары охсуһар.

1939-1943 сс. доруобуйа уонна наука совнаркомунан үлэлээбит. Бу сылларга сүрүн научнай болбомтону биологияҕа, балыктааһынна, саха сылгытын үөрэтиигэ уурбут.